

ZÁKON

o státní službě

č. 234/2014 Sb., ze dne 1. října 2014

ve znění:

zák. č. 199/2015 Sb., zák. č. 298/2015 Sb., zák. č. 131/2015 Sb., zák. č. 26/2016 Sb.,
zák. č. 47/2016 Sb., zák. č. 137/2016 Sb., zák. č. 190/2016 Sb., zák. č. 195/2016 Sb.,
zák. č. 298/2016 Sb., zák. č. 302/2016 Sb., zák. č. 319/2016 Sb., zák. č. 24/2017 Sb.,
zák. č. 66/2017 Sb., zák. č. 144/2017 Sb., zák. č. 150/2017 Sb., zák. č. 205/2017 Sb.,
zák. č. 335/2018 Sb., zák. č. 32/2019 Sb., zák. č. 35/2019 Sb., zák. č. 111/2019 Sb.,
zák. č. 178/2019 Sb. a zák. č. 205/2020 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

HLAVA I

PŘEDMĚT ÚPRAVY A ROZSAH PŮSOBNOSTI

§ 1

[Předmět úpravy]

(1) Tento zákon upravuje

- a) právní poměry státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu,
- b) organizační věci státní služby (dále jen „služba“),
- c) služební vztahy státních zaměstnanců,
- d) odměňování státních zaměstnanců a
- e) řízení ve věcech služebního poměru.

(2) Tento zákon dále upravuje organizační věci týkající se zaměstnanců ve správních úřadech, kteří pracují v základním pracovněprávním vztahu.

K odst. 1

Ustanovení § 1 a § 2 zákona o státní službě (ZSS) je třeba vnímat ve vzájemně se doplňující povaze pozitivního věcného (§ 1 ZSS) a negativního osobního (§ 2 ZSS) vymezení působnosti zákona o státní službě v nich obsaženého. Také „předcházející“ zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), obsahoval v ustanoveních

prvních dvou paragrafů pozitivní i negativní vymezení působnosti služebního zákona. Čtenáři se mohou v úvodu k tomuto komentáři seznámit s pohnutou historií tvorby, přijetí a následného odkládání účinnosti služebního zákona, stejně jako s hektickou atmosférou a okolnostmi přijímání zákona o státní službě. Je tedy zřejmé, že autoři tohoto komentáře v některých případech sáhnou k určitému srovnání obou předpisů – nikoliv samoúčelně, ale především s cílem usnadnění výkladu těch ustanovení, u kterých je zřejmá určitá kontinuita stávající a předchozí právní úpravy služebních vztahů a to zejména v případech, kdy předcházející právní úprava státní služby (jakkoliv nikdy v komplexu všech ustanovení účinná, tak do konce roku 2014 platná součást našeho právního řádu), může se dnes – ač v mnohých ustanoveních překonána i s ohledem na roky, které uběhly od jejího vzniku – přes všechno jevit v mnohých ustanoveních systematictější úpravou, než je stávající podoba zákona o státní službě.

Podíváme-li se z tohoto zorného úhlu pohledu na § 1 služebního zákona, který včetně odkazů pod čarou uváděl:

„§ 1

Tento zákon upravuje právní poměry zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu jako službu, kterou Česká republika poskytuje veřejnosti (dále jen „státní zaměstnanec“), organizační věci státní služby (dále jen „služba“), přípravu fyzických osob na službu, služební vztahy státních zaměstnanců ve správních úřadech,¹⁾ odměňování těchto osob, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak,²⁾ řízení ve věcech služby, odměňování ostatních zaměstnanců v pracovním poměru ve správních úřadech, jakož i organizační věci vztahující se k zaměstnávání těchto zaměstnanců.“

¹⁾ Čl. 79 odst. 2 Ústavy České republiky.

²⁾ § 25 odst. 2 zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů. Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění pozdějších předpisů.“

pak je možné si všimnout, že výraz „státní zaměstnanec“ – v současnosti definovaný jako pojem (až) v § 6 ZSS – zavedl zákonodárce v roce 2002 jako legislativní zkratku v textu zákona již při první možnosti, když navíc uváděl, že státní zaměstnanci konají ve správních úřadech státní správu „... jako službu, kterou Česká republika poskytuje veřejnosti“. Výslovné uvedení skutečnosti, že státní správa je konána státními zaměstnanci jako služba, činilo další část ustanovení § 1 služebního zákona, tehdy (stejně jako nyní) zavádějící legislativní zkratku „služba“, pro uživatele v komplexu čitelnější než jeho stávající podoba. Co je státní službou, resp. v dalším textu zákona jen „službou“, vymezuje § 5 ZSS. K otázce vymezení správních úřadů a služebního úřadu srov. komentář k § 3 a § 4 ZSS. Organizační věci služby a správa služebních vztahů jsou upraveny (pod shodným nadpisem) v hlavě III. části první ZSS (§ 10 až 16), systemizace a organizační struktura služebního úřadu je upravena v hlavě IV. části první ZSS (§ 17 až 19). Pokud jde o služební vztahy státních zaměstnanců, pak přidržíme-li se jisté analogie s členěním individuálních pracovních vztahů, můžeme i mezi služebními vztahy státních zaměstnanců rozlišovat ty vztahy, na základě nichž dochází k výkonu závislé práce státního zaměstnance – tedy služební poměry jako jakési „základní služební vztahy“ upravené zejména (avšak nejen) v části druhé zákona o státní službě (zejména otázky vzniku, změn a skončení služebního poměru) a služební vztahy s nimi související (např. vztahy odpovědnostní upravené v části šesté ZSS). Základní rámec odměňování státních zaměstnanců je pak upraven v části deváté a dílem též v části desáté ZSS a řízení ve věcech služebního poměru je pod nadpisem „Řízení ve věcech služby“ upraveno v hlavě druhé části desáté ZSS (§ 159 až 169).

Porovnáme-li dále text § 1 služebního zákona a § 1 odst. 1 ZSS zjistíme, že stávající znění již výslovně nezmiňuje „přípravu fyzických osob na službu“, které byla ve služebním zákonu věnována pozornost v ustanoveních § 17 až 27. Obdobná ustanovení zákon o státní službě již neobsahuje; § 29 odst. 3 ZSS však stanoví, že státní zaměstnanec, který dosud úspěšně nevykonal úřednickou zkoušku, smí činnosti v oborech služby vykonávat pouze pod odborným dohledem představeného nebo jiného jím určeného státního zaměstnance.

Není vždy snadné vystihnout v „prvním“ ustanovení zákona předmět jeho úpravy a vymezit beze zbytku rozsah jím upravených právních vztahů. Dobrým příkladem pro srovnání může být znění § 1 zákoníku práce a v něm učiněný (jen částečně úspěšný) pokus o vymezení předmětu úpravy pracovního kodexu a vymezení pracovněprávních vztahů (srov. Pichrt, J., 2017, s. 55 až 88). Stejně jako v případě zákoníku práce, kdy byly až časem judikatorně vytyčeny hranice pro rozsah množiny pracovněprávních vztahů (dávající odpověď na otázku, co vše lze podřadit pro pojem „pracovněprávní vztahy“), nebude tomu zřejmě jinak ani u určení úplného rozsahu množiny vztahů služebních dle zákona o státní službě, když je zřejmé, že předmětem jeho úpravy jsou nejen právní poměry [písm. a)] a služební vztahy [písm. b)] státních zaměstnanců, ale (byť v dílčích ustanoveních) i osob, které státními zaměstnanci nejsou (srov. např. § 29 ZSS); část právních vztahů upravených zákonem o státní službě bychom pak mohli, s určitou analogií k pracovněprávním vztahům, označit za „kolektivní vztahy (služební)“ – srov. část osmou ZSS.

Z pohledu čtenáře „překonané“ normy – služebního zákona – jistě zaujme i „brzký“ odkaz na širší ústavněprávní rámec úpravy služebních vztahů obsažený v § 1 služebního zákona, konkrétně na čl. 79 Ústavy, který uvádí:

„Čl. 79

(1) *Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem.*

(2) *Právní poměry státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech upravuje zákon.*

(3) *Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.“*

Podobný odkaz na ústavně právní rámec úpravy služebních vztahů civilní státní služby dnes v zákoně o státní službě nenajdeme.

K odst. 2

Pokud jde o druhý odstavce čl. 79 Ústavy, pak k němu P. Běhan v komentáři k Ústavě uvádí: „*Komentovaný odstavce dává ústavní bázi stanovit pro fyzické osoby činné ve státní službě jiný právní režim než pro fyzické osoby ostatní. Právní poměry státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech – služební vztahy státních zaměstnanců – jsou vztahy veřejnoprávními. Ze samé podstaty věci tedy vyplývá, že nejde o obdobu pracovněprávních vztahů.*“ (cit. Běhan, P., 2009, s. 593). Na ty zaměstnance (nikoliv „státní“), kteří budou ve správních úřadech konat závislou práci v základním pracovněprávním vztahu (tedy vztahu „čistě“ soukromoprávní povahy) a jejichž pracovněprávní vztah se bude řídit ustanoveními zákoníku práce (subsidiárně občanského zákoníku) a dalších pracovněprávních předpisů, pamatuje § 1 ZSS ve svém druhém odstavci. Dne 1. července 2015 došlo k tzv. překlopení významné části dosavadních zaměstnanců správních úřadů (jejichž vztahy při výkonu závislé práce byly do té doby pracovněprávními) do služebních poměrů; k právní úpravě tzv. překlopení tehdejších zaměstnanců ve správním úřadu srov. část jedenáctou ZSS, resp. komentář k ustanovení § 188 až 200 ZSS. Účinnost první systemizace (služebních

míst státních zaměstnanců) a první systemizace pracovních míst zaměstnanců podle zákona o státní službě ve všech správních úřadech nastala od 1. července 2015 – srov. § 184 ZSS. Ve správních úřadech vedle sebe započaly pracovat dvě skupiny zaměstnanců – státní zaměstnanci podléhající režimu zákona o státní službě (tato skupina se postupně v dalších etapách uvádění ZSS „v život“ rozrůstala) a zaměstnanci v základních pracovněprávních vztazích ve smyslu zákoníku práce (tedy v pracovním poměru či na základě některé z dohod o pracích konaných mimopracovní poměr). Druhá skupina se postupně redukovala (k tomu srov. též výklad k § 190 ZSS) převážně na pracovní místa zaměstnanců, kteří vykonávají pouze pomocné, servisní nebo manuální práce ve správních úřadech, a na zaměstnance, kteří pouze řídí, organizují a kontrolují výkon pomocných, servisních nebo manuálních prací [srov. § 2 odst. 1 písm. k) ZSS] – jde tedy o relativně početnou skupinu zaměstnanců, na které se zákon o státní službě vztahuje pouze v rozsahu organizačních věcí – srov. § 172 ZSS. Specifickou skupinu (poněkud na druhém pomyslném „pólu“ – jak povahou práce, tak i svým počtem) pak vytvořili „političtí spolupracovníci“, resp. „političtí“ náměstci členů vlády, kteří jsou v pracovním poměru ke státu – jejich právní postavení vyplývá z ustanovení § 173 ZSS.

Z judikatury:

■ K tvrzené protiústavnosti dílčí úpravy pracovněprávního vztahu tzv. ostatních zaměstnanců ve správních úřadech

65. K námitce, že napadená ustanovení § 1 odst. 2, § 11 odst. 3, § 14 odst. 2, § 15 odst. 3, § 16, § 78 písm. c), § 85 odst. 5, § 172, § 173, § 178, § 184 odst. 2, § 189 jsou protiústavní nepřímou novelou zákoníku práce, vláda uvádí, že prezident republiky zaměňuje nepřímou novelizaci zákoníku práce, ke které nedošlo, se vztahem speciality příslušných ustanovení zákona o státní službě týkajících se zaměstnanců v pracovním poměru vůči subsidiárnímu zákoníku práce, která byla ve vztahu k „ostatním“ zaměstnancům ve správních úřadech zvolena. Jedná se o metodu *lex specialis derogat legi generali*, která je zcela obvyklá a přípustná (srov. např. zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, které také obsahují speciální ustanovení k zákoníku práce a dosud je nikdo za nepřímé novely zákoníku práce neoznačoval). Speciální ustanovení se obecně uplatňují v případech, kdy existuje obecný právní předpis, který však nemůže být natolik komplexní, aby danou oblast reguloval beze zbytku. Zákoník práce se tak při regulaci právních poměrů těchto zaměstnanců v pracovním poměru obecně aplikuje, pokud zákon o státní službě nestanoví jinak.

66. Vláda též nemůže souhlasit s tvrzením prezidenta republiky, že pracovněprávní vztahy může regulovat toliko zákoník práce se subsidiaritou občanského zákoníku. Při akceptaci této teze by byly protiústavní všechny pracovněprávní předpisy upravující právní poměry některých skupin zaměstnanců, jako například zákon o úřednicích územních samosprávných celků, zákon o obecní policii, zákon o soudech a soudcích (ve vztahu k asistentům soudců, justičním čekatelům a dalším soudním pracovníkům), zákon o státním zastupitelství (ve vztahu ke státním zástupcům i dalším pracovníkům ve státních zastupitelstvích), zákon o Probační a mediační službě apod. Vláda dále poznamenává, že právní předpis může obsahovat jak normy práva veřejného, tak i práva soukromého (typickým příkladem je Listina základních práv a svobod). (ÚS Pl. ÚS 21/14)

Související ustanovení:

§ 2 – negativní vymezení osobní působnosti zákona, § 3 – správní úřad, § 4 – služební úřad, služební působnost a nadřízený služební úřad, § 5 – služba a její obory, § 6 – státní zaměstnanec, § 172 – systemizace pracovních míst, § 173 – náměstek člena vlády

Související předpisy:

čl. 79 Ústavy, – zák. práce

Z literatury:

Běhan, P. Komentář k čl. 79 Ústavy České republiky. In Klíma, K. et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 593 a násl.

Pichrt, J. Pracovněprávní vztahy. In Bělina, M., Pichrt, J. a kol. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 55 a násl.

§ 2

[Negativní vymezení osobní působnosti zákona]

(1) Tento zákon se nevztahuje na

- a) člena vlády, jeho poradce a na zaměstnance, který vykonává další činnosti pro člena vlády, včetně zaměstnance zařazeného v kabinetu člena vlády,
- b) vedoucího Úřadu vlády České republiky (dále jen „Úřad vlády“) a zaměstnance, který vykonává činnosti pro vedoucího Úřadu vlády,
- c) náměstka člena vlády a zaměstnance, který vykonává činnosti pro náměstka člena vlády,
- d) člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- e) předsedu a člena Rady Českého telekomunikačního úřadu,
- f) předsedu a místopředsedu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže,
- g) člena Rady Energetického regulačního úřadu,
- h) předsedu a místopředsedu Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- i) předsedu a člena Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,
- j) předsedu a místopředsedu Českého statistického úřadu,
- k) zaměstnance, který vykonává pouze pomocné, servisní nebo manuální práce ve správních úřadech, a na zaměstnance, který pouze řídí, organizuje a kontroluje výkon pomocných, servisních nebo manuálních prací,
- l) ředitele a inspektora Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod,
- m) předsedu, místopředsedu a další členy Rady Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a členy Přezkumné komise Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství,
- n) člena Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu.
- n) předsedu a místopředsedu Úřadu pro přístup k dopravní infrastruktuře,
- o) člena Etické komise Státního ústavu pro kontrolu léčiv,
- p) lékaře orgánu sociálního zabezpečení,
- r) předsedu a místopředsedu Národní sportovní agentury.

(2) Tento zákon se dále nevztahuje na zaměstnance zařazeného v bezpečnostním sboru, Generálním štábu Armády České republiky, Vojenské policii, Vojenském zpravodajství, Národním úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost a v Národním bezpečnostním úřadu.

Red. poznámka – v důsledku novelizací provedených zák. č. 302/2016 Sb. a zák. č. 319/2016 Sb. bylo přijato dvojitě znění písmene n) v prvním odstavci § 2 ZSS.

Přehled výkladu:

- I. Negativní vymezení osobní působnosti zákona o státní službě, působnost zákoníku práce, různé podoby výkonu závislé práce
- II. Služební vztahy a další právní vztahy účasti na práci z pohledu zákoníku práce
- III. K odst. 1, zejména z pohledu výkonu veřejné funkce, členství v etických komisích apod., resp. k písm. a), c), m), /, „prvnímu písm.“/ n) a o)

IV. K odst. 1 z pohledu jeho dalších ustanovení

V. K odst. 2

I. Negativní vymezení osobní působnosti zákona o státní službě, působnost zákoníku práce a různé podoby výkonu závislé práce

Jak již bylo uvedeno v komentáři k § 1 ZSS (obsahujícímu pozitivní věcné vymezení působnosti zákona) je ustanovení § 2 ZSS negativním vymezením osobní působnosti zákona o státní službě. Pokud je ustanovení § 2 odst. 1 ZSS v podstatě výčtem významných i méně významných „postů“ ve správních úřadech, na které se nevztahují ustanovení zákona o státní službě, je vhodné se krátce zastavit u otázky, jakými právními předpisy se jejich právní poměry budou řídit. V mnoha následujících pasážích komentáře bude opakovaně (v mnohých souvislostech) zdůrazňován rozdíl mezi pracovněprávními vztahy a služebními vztahy; někdy možná určité komparační hledy (zákon o státní službě v. zákoník práce) budou rozsahem překračovat obvyklé koncepty komentářové literatury a to často i v určité „reakci“ na to, v jak širokém rozsahu ustanovení zákoníku práce a dalších souvisejících „pracovněprávních“ předpisů zákonodárce k aplikaci na služební vztahy „povolal“, a to metodou delegování dílčích ustanovení těchto předpisů či dokonce založením delegované věcné působnosti celé oblasti právních vztahů upravených v zákoníku práce na služební vztahy tak široce, že někteří autoři v komentáři k těmto pasážím naznačují jakousi „díličí subsidiaritu“ takových částí zákoníku práce na služební vztahy (srov. komentář k části šesté ZSS).

K otázce veřejnoprávního charakteru služebního poměru bylo v minulosti (již před přijetím ZSS) mnohé uvedeno v odborné literatuře i v rozhodovací praxi soudů (byť v případech soudních rozhodnutí vztahujících se k, povahou poněkud odlišným, služebním poměrům „příslušníků ozbrojených sil a bezpečnostních sborů“), včetně Nejvyššího správního soudu (např. srov. dále č. j. 6 AS 29/2003). Na druhé straně rozhodnutí těch soudů, které ve své rozhodovací praxi konstatovaly, že právní vztahy policistů nejsou „*vztahy pracovními tak, jak je má na mysli § 7 odst. 1 o. s. ř., nýbrž jedná se o poměr mající typické znaky poměru veřejnoprávního*“ podrobuje (v argumentačně rozpracované) kritice např. P. Machálek (Machálek, P., 2012, s. 131 a násl.), když zdůrazňuje, že tento názor v minulosti nesdílel Ústavní soud, který ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 4/96 dovodil, že „*služební poměr je speciální formou pracovněprávního vztahu, když poukázal na skutečnost, že se v řadě případů na tento vztah použije zákoník práce.*“ (srov. níže sp. zn. I. ÚS 4/96, ale např. též novější ÚS 1027/14). Máme za to, že zákon o státní službě je veřejnoprávním předpisem a přes výrazné průniky soukromoprávní úpravy do regulace státně-zaměstnaneckých vztahů lze souhlasit s názorem, že „*služební vztahy státních zaměstnanců jsou veřejnoprávními vztahy a že se nejedná o pracovněprávní vztahy, které se jen jinak nazývají*“ (Kottnauer, A., 2015, s. 28). Mnozí zdůrazňují zejména rozdíl spočívající v tom, že základní pracovněprávní vztahy jsou (na rozdíl od vztahů služebních) primárně zakládány smlouvou (pracovní smlouvou či některou z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr), když případ jednostranného založení pracovního poměru jmenováním podle zákoníku práce, se týká jen velmi úzké skupiny zaměstnanců (srov. § 33 odst. 3 zák. práce) a o „jednostrannosti“ jmenování lze psát v uvozkách s ohledem na skutečnost, že ani v případě jmenování podle zákoníku práce není možné právním jednáním jedné strany – zaměstnavatele – založit pracovní poměr, pokud by s tím zaměstnanec nesouhlasil. Význam tohoto rozdílu založení obou vztahů však asi není na místě ani zcela přeceňovat, ostatně J. Kněžínek v této souvislosti upozorňuje na skutečnost, že v minulosti již František Weyr v díle Československé právo správní (na s. 45 a násl. díla vydaného Českým akademickým spolkem právním v Brně v roce 1922) považoval i služební

poměr za založený smlouvou a nikoliv jednostranným rozkazem státním, avšak pouze proto, že smlouvě v tomto směru přikládal širší význam, který shledával i v tom, že jmenovaná osoba se svým jmenováním souhlasí. Smluvní základ stavěl do kontrastu se situací, kdy by stát jednostranně státní občany i proti jejich vůli „komandoval“ do státních služeb (Knežiček, J., 2014, s. 769 a násl.). Závěrem tohoto směru úvah ocitujeme obsáhleji V. Krejčího, který v roce 1948 uvádí výstižně ve Slovníku veřejného práva československého pod heslem „Zaměstnanci veřejní“, v pasáži věnované vývoji jejich služebních poměrů: „*Zvláštní postavení zaměstnavatele v. z-ce, primárního nositele veřejné správy, a povaha služebních úkolů v. z-ce, určovaly především i povahu jeho služebního poměru. V. z-ce může být svým ustanovením povolán k aktivní účasti na výkonu veřejné správy, ke spolupůsobení při výkonu veřejné správy a někdy i – v oboru státní správy – může být pověřen tvořením státní vůle.*

Proto se nevystačilo vždy se soukromoprávním služebním poměrem, i při určité možné modifikaci předpisů všeobecného zákoníka občanského o služební smlouvě, nýbrž byl postupem doby vytvořen služební poměr upravený speciálními předpisy, odpovídající potřebám výkonu veřejné správy, s určitým zřetelem k osobním potřebám v. z-ce, který je dnes všeobecně uznáván za služební poměr veřejnoprávní.

Tato skutečnost však naprosto nevylučuje, aby nositel veřejné správy měl zaměstnance jiné v soukromoprávním služebním vztahu se všemi důsledky z toho vyplývajícími vůči zaměstnavateli i zaměstnanci.“

A níže (na téže straně) dodává: „*V. z-ec ve veřejnoprávním služebním poměru však počínaje svým ustanovením, kdy nositel veřejné správy vystupuje již jako silnější strana, ukládající autoritativně povinnosti, přijímá svým ustanovením zvláštní, jednostranně určené a zvláštnímu stíhání při porušení podrobené stavovské i služební povinnosti, zasahující i mimo obor jeho služební činnosti, při čemž však není vyňat ze všeobecné trestně-právní odpovědnosti.“* (Krejčí, V., 2000, s. 593).

Je skutečností, že zákon o státní službě byl připravován v hektické atmosféře na samé hraně legislativních pravidel a zvyklostí (k tomu srov. též „Úvod“ k tomuto komentáři), což nemohlo na jeho obsahu zůstat bez reflexe. Výsledná podoba zákona o státní službě je v mnohých pasážích do značné míry poznamenána tím, že jeho ustanovení si vzala do velké míry za předlohu služební zákon, který také bohatě delegoval ustanovení pracovního kodexu, v té době však jiného pracovního kodexu, kodexu, který byl v roce 1964 vyvrcholením procesu „separace práva pracovního od práva občanského“ a i v době přijetí služebního zákona (v roce 2002) byl stále ještě kodexem, který se vyznačoval snahou po jednotné, komplexní a převážně kogentní úpravě pracovněprávních vztahů, která byla nezávislá na ostatních právních oborech; občanský zákoník nebylo možné na pracovněprávní vztahy použít ani subsidiárně (bližší srov. Pichrt, J., 2014, s. 410 až 422). Není bohužel zcela zřejmé, zda při tvorbě zákona o státní službě byl do důsledků zvážen postup, při kterém odkazy na starý pracovní kodex – „uzavřený systém“ ovládaný veřejnoprávní zásadou „co není dovoleno je zakázáno“ – byly ve více případech prostě jen zaměněny za „odpovídající“ odkazy na nový pracovní kodex, který je však již ovládaný soukromoprávní zásadou „co není zakázáno, je dovoleno“, a který je navíc – po rekodifikaci soukromého práva – kodexem, těsně navázaným na občanský zákoník, s jehož subsidiárním užitím pro pracovněprávní vztahy zákonodárce počítal.

Protože k „odlišnostem“ pracovněprávních a služebních vztahů se budeme v komentáři opakovaně vracet, podívejme se nyní naopak na některé prvky, které je „spojují“. Tím základním společným znakem je výkon závislé práce. Závislá práce – jeden z úhelných pojmů pracovního práva – je vymezena legální definicí, obsaženou v § 2 zák. práce, který (s účinností od 1. 1. 2012) zní:

„(1) Závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.

(2) Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.“

Nebylo by na tomto místě případně rozsáhleji rozebírat vhodnost takto formulované legální definice závislé práce, vhodnost úzkého pojetí a koncepce definičních znaků uvedených v prvním odstavci § 2 zák. práce atp.; vedle odborné literatury, se touto otázkou v poslední době opět stále více zabývají civilní i zejména (převážně v souvislosti s problematikou nelegální práce a jejích postihů) též soudy správní. Podstatná je skutečnost, že zaměstnanci, kteří vykonávali ve správních úřadech příslušné činnosti (závislou práci) před nabytím účinnosti ZSS (resp. před „překlápením“ tehdejších zaměstnanců, kteří ve správních úřadech vykonávali státní správu v pracovním poměru do poměru služebního) v pracovněprávních vztazích, vykonávali i po „překlopení“ tutéž, resp. „druhově“ obdobnou závislou práci, nově v poměru služebním (k jeho odlišnému charakteru srov. výše). Je zde na místě ocitovat § 3 zák. práce, který (včetně odkazu pod čarou) uvádí:

„Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy.² Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.“

²⁾ Například zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Na shora citovaný odkaz pod čarou je ve vztahu k tomuto komentáři třeba zvlášť upozornit (ostatně do nabytí účinnosti zákona o státní službě, resp. do 31. 2. 2014, bylo ve stejné poznámce pod čarou odkazováno na služební zákon).

II. Služební vztahy a další právní vztahy účasti na práci z pohledu zákoníku práce

Teorie pracovního práva člení individuální pracovněprávní vztahy na základní pracovněprávní vztahy (pracovní poměry a pracovněprávní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr) a pracovněprávní vztahy související se základními (doplňujícími základní pracovněprávní vztahy či napomáhající realizaci základních pracovněprávních vztahů). Vedle tohoto základního členění pak nauka pracovního práva rozeznává určitou, jakoby se samostatně vydělující, skupinu právních vztahů, ve kterých je také konána práce (mající zpravidla znaky závislé práce – viz níže), která je však specifická způsobem úpravy věcné působnosti zákoníku práce na tyto vztahy, které se neřídí pouze zákoníkem práce (popřípadě subsidiárně příslušnými ustanoveními občanského zákoníku) a souvisejícími pracovněprávními předpisy, ale jsou upraveny též jinými (než pracovněprávními) normami. Tato skupina bývá někdy označována jako „další právní vztahy účasti na práci“ a vyznačuje se tím, že zákoník práce se na tyto vztahy vztahuje, pokud to zákoník práce výslovně stanoví (přímá působnost), nebo pokud to stanoví zvláštní předpisy [odvozená (delegovaná) působnost], a dále tehdy, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak [podpůrná (subsidiární) působnost]; srov. Pichrt, J., s. 133 a násl.

Společným znakem dalších právních vztahů účasti na práci je jejich objekt, v základních rysech shodný s objektem „většinových“ základních pracovněprávních vztahů, neboť v obou

případech je objektem výkon závislé práce. Podmínky výkonu této práce však jsou v případě dalších právních vztahů účasti na práci modifikovány též působností jiných norem než norem pracovního práva, např. norem práva správního. Komplex vzájemných práv a povinností subjektů těchto právních vztahů, však vykazuje oproti většinovým vztahům mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem četná specifika, a to jak u subjektů (subjekty dalších právních vztahů účasti na práci musí mnohdy splňovat „přísnější“ podmínky stran způsobilosti stát se zaměstnancem než je tomu v případě „většinového“ základního pracovněprávního vztahu – např. dosažení stanoveného věku, složení slibu stanoveného zvláštním předpisem aj.), tak u obsahu, který zpravidla je – v porovnání s určitou vyvážeností „většinového“ základního pracovněprávního vztahu – modifikován, nejčastěji ve prospěch zaměstnavatele (např. větší míra podřízenosti, zvýšené nároky na osobní vlastnosti i chování zaměstnance apod.).

Mezi další právní vztahy účasti na práci jsou řazeny zejména právní vztahy účasti na práci uvedené v minulosti – ve znění zák. práce účinném do 31. 12. 2011 – v (tehdy) pěti odstavcovém § 5 zák. práce. Ustanovení § 5 odst. 4 zák. práce, ve znění účinném do 31. 12. 2011, uvádělo mezi dalšími právními vztahy účasti na práci též následující pracovněprávní vztahy (cit. včetně odkazu pod čarou):

„(4) Na pracovněprávní vztahy justičních čekatelů, státních zástupců, právních čekatelů a na zaměstnance vykonávající ve správních úřadech státní správu jako službu, kterou Česká republika poskytuje veřejnosti podle služebního zákona, se tento zákon vztahuje, jen pokud to výslovně stanoví nebo pokud to stanoví zvláštní právní předpisy⁴⁾.“

⁴⁾ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.
Služební zákon.

Jednalo se o výčtové ustanovení, které zakládalo věcnou působnost zákoníku práce na v něm uvedené vztahy na principu delegace (v kombinaci s teoreticky připouštěnou, byť v podstatě vzácnou – viz dále – působností přímou). Ustanovení § 5 zák. práce obsahovalo ve znění účinném do 31. 12. 2011 ještě pátý odstavec, který byl co do výčtu v něm obsažených skupin dalších právních vztahů účasti na práci ještě širší (mj. uváděl též pracovněprávní vztahy čekatelů připravujících se na výkon státní služby, úředníků územních samosprávních celků, ale např. také velitelů plavidel a členů posádek plavidel provozujících námořní plavbu) a zakládal věcnou působnost zákoníku práce na v něm uvedené vztahy na principu subsidiarity. Novelou zákoníku práce provedenou zákonem č. 365/2011 Sb. byla tato výčtová ustanovení (odst. 4 a 5), která se zákonodárci v minulosti často nedařilo „udržet“ ve zcela aktuální podobě a nejednalo se tak vždy o přesný (úplný) výčet těchto vztahů z textu § 5 zák. práce vypuštěna, což však samo o sobě nevedlo k faktické změně v otázce věcné působnosti zákoníku práce na tyto vztahy ani ke změně charakteru těchto vztahů. Z pohledu zákona o státní službě nás tedy může zaujmout, že v případě služebního zákona obsahoval zákoník práce v minulosti výslovnou úpravu své věcné působnosti na služební vztahy.

III. K odst. 1, zejména z pohledu výkonu veřejné funkce, členství v etických komisích apod., resp. k písm. a), c), m), /„prvnímu písm.“/ n) a o)

Dnešní podoba § 5 zák. práce je (s ohledem na shora uvedené) již jen torzem. Stávající znění § 5 zák. práce obsahuje s účinností od 1. 1. 2014 již jen dva odstavce, ve kterých upravuje působnost zákoníku práce na vztahy vyplývající z výkonu veřejné funkce; § 5 zák. práce zní:

„(1) Na vztahy vyplývající z výkonu veřejné funkce se tento zákon vztahuje, pokud to výslovně stanoví nebo pokud to stanoví zvláštní právní předpisy.

(2) Jestliže je veřejná funkce vykonávána v pracovním poměru, řídí se tento pracovní poměr tímto zákonem.“

M. Bělina k tomu uvádí: „Výkon veřejné funkce zásadně nezakládá pracovněprávní vztah. Již proto ne, že výkon veřejné funkce nebude zpravidla splňovat definiční znaky závislé práce podle § 2 zák. práce.“ (Bělina, M., 2015, s. 61). Z pohledu četnosti pouze mužská skupina veřejných funkcí je vykonávána v pracovním poměru, v takovém případě se takovýto pracovní poměr řídí ustanoveními zákoníku práce (§ 5 odst. 2 zák. práce). Většina veřejných funkcí je však vykonávána mimo pracovní poměr, zpravidla vedle pracovního poměru nebo jiného právního vztahu. Ve vazbě na výkon veřejných funkcí (nikoliv v pracovním poměru) § 5 odst. 1 zák. práce uvádí, že se na vztahy vyplývající z výkonu veřejné funkce zákoník práce vztahuje přímo (pokud to výslovně sám stanoví – tak je tomu např. v § 392 odst. 1 zák. práce, v němž je upravena odpovědnost za škodu fyzickým osobám plnícím veřejné funkce), nebo na základě delegace (pokud tak stanoví zvláštní předpis), tzn. jen pokud zvláštní předpis upravující výkon veřejné funkce na zákoník práce přímo odkáže. Právě na § 5 odst. 1 zák. práce odkazuje A. Kottnauer, když ve vztahu k § 2 odst. 1 písm. a) ZSS uvádí: „Na právní poměry člena vlády se vztahuje § 5 odst. 1 zákoníku práce a zákon č. 236/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“ (Kottnauer, A., 2015, s. 54). Vedle členů vlády se zákon o státní službě nevztahuje též na fyzické osoby, jejichž právní poměry v ministerstvech na ostatních funkcích uvedených v § 2 odst. 1 písm. a) a c) ZSS se řídí zákoníkem práce a dalšími předpisy pracovního práva.

Pokud jde o funkce uvedené pod písm. m), tedy o předsedu, místopředsedy a další členy Rady Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a členy Přezkumné komise Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství, je vhodné uvést, že Národní akreditační úřad pro vysoké školství (dále jen „Akreditační úřad“) byl zřízen novelizací zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) provedenou zák. č. 137/2016 Sb., kterou byla (mimo jiné) dosavadní Akreditační komise nahrazena Akreditačním úřadem.

Dle § 83 odst. 1 zákona o vysokých školách jsou členové orgánů Akreditačního úřadu ve svém rozhodování nezávislí. Materiálně, administrativně a finančně činnost Akreditačního úřadu zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Z pohledu „styčných bodů“ se zákoníkem práce i zákonem o státní službě stojí za pozornost zejména některá níže uvedená ustanovení z § 83a zákona o vysokých školách, resp. (autorem komentáře) zvláště pasáží textu následující citace:

„(1) Výkonným orgánem Akreditačního úřadu, který vykonává působnost Akreditačního úřadu zejména ve věcech uvedených v § 83c odst. 2, je patnáctičlenná Rada Akreditačního úřadu, kterou tvoří předseda Rady Akreditačního úřadu, 2 místopředsedové Rady Akreditačního úřadu a další členové Rady Akreditačního úřadu. Členství v Radě Akreditačního úřadu je veřejnou funkcí; jmenování předsedou, místopředsedou nebo dalším členem Rady Akreditačního úřadu nezakládá pracovní ani služební poměr státního zaměstnance. Předseda Rady Akreditačního úřadu je zároveň předsedou Akreditačního úřadu; dva místopředsedové Rady Akreditačního úřadu jsou zároveň místopředsedy Akreditačního úřadu. Jednání Rady Akreditačního úřadu svolává a řídí její předseda.

(3) Předsedu Akreditačního úřadu v době nepřítomnosti zastupují v plném rozsahu v jím určeném pořadí místopředsedové Akreditačního úřadu. **Předseda a místopředsedové Akreditačního úřadu jsou oprávněni dávat státním zaměstnancům zařazeným v ministerstvu,**

působícím v Kanceláři Akreditačního úřadu, příkazy k výkonu státní služby podle zákona o státní službě nebo závazné pokyny podle § 11 zákoníku práce.

(4) Činnost členů Rady Akreditačního úřadu a členů hodnotících komisí je úkonem v obecném zájmu⁴⁾ a za její výkon jim ministerstvo poskytuje odměnu. Odměnu předsedy, místopředsedy a dalších členů Rady Akreditačního úřadu stanoví na návrh ministra vláda, a to s přihlédnutím k vysokým odborným nárokům kladeným na činnost těchto funkcionářů a k jejich odpovědnosti za řádný a nezávislý výkon činnosti Akreditačního úřadu. Odměnu členů hodnotících komisí stanoví statut Akreditačního úřadu.

⁴⁾ § 203 odst. 1 zákoníku práce.“

Zatímco zákonodárce v případě druhé věty prvního odstavce § 83a označuje členství v Radě jako „veřejnou funkci“, avšak bez odkazu na § 201 zákoníku práce upravující překážku v práci z důvodu výkonu veřejné funkce (srov. s komentářem níže), pak ve čtvrtém odstavci téhož ustanovení uvádí, že činnost členů Rady je úkonem v obecném zájmu, tentokrát však s odkazem na ustanovení § 203 odst. 1 zákoníku práce, tedy na ustanovení upravující skupinu „jiných úkonů v obecném zájmu“.

Postavení přezkumné komise je pak upraveno v § 83d zákona o vysokých školách; v případě jejich pěti členů zákonodárce neoznačuje členství v komisi za veřejnou funkci (srov. výše) a omezuje se naopak pouze na konstatování, že činnost členů Přezkumné komise Akreditačního úřadu je úkonem v obecném zájmu a činí tak opět s odkazem na ustanovení § 203 odst. 1 zákoníku práce „jiných úkonů v obecném zájmu“.

V důsledku novelizací provedených postupně zák. č. 302/2016 Sb. a zák. č. 319/2016 Sb. došlo ke zmatečnému (nepochybně však jen dočasněmu) dvojímu znění písmene n). Pokud jde o funkce uvedené pod § 2 odst. 1 písm. /„první“/ n) ZSS, tedy o členy Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dál jen „Komise“), je vhodné uvést, že Komise byla zřízena zák. č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, jehož § 7 v pátém odstavci uvádí, že členství v Komisi je veřejnou funkcí a činí tak s odkazem na § 201 zákoníku práce, tedy s odkazem na ustanovení upravující výkon veřejné funkce jako překážku v práci z důvodu obecného zájmu (srov. shora).

Pokud jde o funkce uvedené pod § 2 odst. 1 písm. o) ZSS, tedy o funkce členů Etické komise Státního ústavu pro kontrolu léčiv, je třeba předně uvést, že dosud (k březnu 2020) neúčinné znění § 53 zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), uvádí v § 53 pod marginálním nadpisem Etická komise:

„(1) Etická komise je orgánem Ústavu.

(2) Etická komise vykonává etický dohled nad klinickým hodnocením a provádí etický přezkum, zahrnující etické, lékařské a vědecké aspekty, žádosti o povolení klinického hodnocení, žádosti o povolení významné změny klinického hodnocení a vydává stanoviska v rozsahu a způsobem podle tohoto zákona a nařízení o klinickém hodnocení.

(3) Ústav zajišťuje pro etickou komisi podmínky pro její činnost.

(4) Ústav po předchozím souhlasu Ministerstva zdravotnictví vydá Statut etické komise. Jednací řád etické komise (dále jen „Jednací řád“) přijme sama etická komise. Statut etické komise i Jednací řád Ústav zveřejní na svých internetových stránkách.“

Ustanovení § 13 odst. 1 téhož zákona zavádí legislativní zkratku „Ústav“ pro Státní ústav pro kontrolu léčiv se sídlem v Praze. Jak je uvedeno v komentáři k ustanovení § 3 ZSS, je možné Státní ústav pro kontrolu léčiv podřadit pod skupinu „jiných (neústředních) správních úřadů s celostátní působností“, Etická komise pak bude jeho orgánem (viz výše).

K nabytí odložené účinnosti shora uvedeného znění § 53 uvádí důvodová zpráva k novelizačnímu předpisu, kterým je zák. č. 66/2017 Sb. : „... ustanovení týkající se jmenování členů etické komise, Statutu, jednacího řádu etické komise a pracovních postupů etické komise, by měla nabýt účinnosti již prvním dnem kalendářního měsíce po dni zveřejnění oznámení Komise v Úředním věstníku Evropské unie podle čl. 82 odst. 3 nařízení č. 536/2014, neboť etická komise musí být nabytím účinnosti nařízení schopna začít pracovat a není možné, aby s výběrem a jmenováním etické komise bylo započato až v den nabytí účinnosti nařízení č. 536/2014.“ Byl to právě zákon č. 66/2017 Sb., který obohatil odst. 1 § 2 ZSS o ustanovení písm. o) s odůvodněním: „Z důvodu odstranění jakýchkoli pochybností se výslovně stanoví, že zákon o státní službě se nebude vztahovat na člena etické komise.“

IV. K odst. 1 z pohledu jeho dalších ustanovení

Právní poměry zaměstnanců ve funkcích, uvedených v § 2 odst. 1 písm. b), d) až j), /„druhé“ – viz výše komentář k příčinám jistě jen dočasného zdvojení/ n) a r) ZSS, tedy právní poměry vedoucích (jejich „zástupců“, členů kolektivních orgánů či dalších v nich uvedených zaměstnanců) „dalších ústředních správních úřadů“, resp. dalších ústředních orgánů státní správy, v těchto ustanovení vymezených [tedy některých (nikoliv všech) ústředních správních úřadů, v jejichž čele není na rozdíl od ministerstev člen vlády – k tomu srov. komentář k § 3 ZSS], se řídí zákoníkem práce a dalšími předpisy pracovního práva (v případě člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, člena a předsedy Rady Českého telekomunikačního úřadu, místopředsedy a předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů a předsedy Národní sportovní agentury též zák. č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu).

Pokud jde o funkce uvedené pod § 2 odst. 1 písm. l) ZSS, tedy o vedoucí funkce v Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod, je vhodné uvést, že tento úřad řadíme mezi „jiné (neústřední) správní úřady s celostátní působností“ (srov. komentář k § 3 ZSS). Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod (dále jen „Ústav“) byl zřízen (s účinností od 1. 2. 2015) novelizací zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví. Dle jeho § 55 je Ústav správním úřadem se sídlem v Praze, jehož rozpočet je součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva dopravy. V čele Ústavu je ředitel, kterého jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra dopravy. Ředitel Ústavu se považuje za služební orgán (srov. § 10 a komentář k němu) a je oprávněn dávat státnímu zaměstnanci příkazy k výkonu státní služby podle zákona o státní službě. Kromě ředitele Ústavu jsou zaměstnanci Ústavu i inspektoři.

Specifickou skupinu pak vytvářejí zaměstnanci uvedení pod § 2 odst. 1 písm. k) ZSS, tedy zaměstnanci, kteří vykonávají pouze pomocné, servisní nebo manuální práce ve správních úřadech, a zaměstnanci, kteří pouze řídí, organizují a kontrolují výkon pomocných, servisních nebo manuálních prací; tito zaměstnanci nejsou „státními zaměstnanci“ ve smyslu zákona o státní službě a konají ve správních úřadech závislou práci v základním pracovněprávním vztahu ve smyslu zákoníku práce, tedy v pracovním poměru, či na základě některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Pracovněprávní vztahy těchto zaměstnanců jsou regulovány pracovněprávními předpisy s tím, že zákon o státní službě se na ně vztahuje v organizačních věcech (srov. § 1 odst. 1 ZSS).

Již záhy po přijetí zákona o státní službě bylo zřejmé, že v případě lékařů posudkové služby sociálního zabezpečení, kteří po „překlopení“ pokračovali ve výkonu své činnosti ve služebním poměru na služebním místě lékaře orgánu sociálního zabezpečení, bude v krátké budoucnosti (s ohledem na věkové složení lékařů na těchto služebních místech, počet těchto

služebních míst a jejich význam pro další chod těchto orgánů) striktní úprava § 74 odst. 1 písm. h), dle které služební poměr skončí (ze zákona) dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž státní zaměstnanec dovrší věk 70 let, vážným problémem pro další zajištění chodu orgánů sociálního zabezpečení.

Doplnění § 195a ZSS (s účinností od 1. 6. 2017) možné negativní důsledky shora uvedeného stavu pouze oddálo a poskytlo větší časový prostor pro nalezení „systémovějšího“ řešení. Nikoliv systémové, ale rozhodně v čase trvalejší, řešení přinesla až novelizace zákona o státní službě provedená zákonem č. 335/2018 Sb., která s účinností od 1. 7. 2019 rozšířila negativní vymezení osobní působnosti ZSS též o lékaře orgánu sociálního zabezpečení. Došlo tak v případě mnoha lékařů na těchto postech vlastně ke „zpětnému překlopení“ do režimu zákoníku práce; složitost a možné varianty takového procesu se zákonodárce snažil postihnout v úpravě čl. V (Přechodná ustanovení) zák. č. 335/2018 Sb.; srov. komentář k těmto ustanovením.

V. K odst. 2

Druhý odstavce § 2 vylučuje z působnosti zákona o státní službě tzv. civilní zaměstnance zařazené v bezpečnostním sboru, Generálním štábu Armády ČR, Vojenské policii, Vojenském zpravodajství; jejich právní poměry při výkonu závislé práce se řídí zákoníkem práce, ostatními pracovněprávními předpisy a případně též právními předpisy z jiných právních oblastí, které modifikují jejich práva a povinnosti při výkonu práce. Pokud jde o vynětí všech zaměstnanců Národního bezpečnostního úřadu z působnosti zákona o státní službě (někteří autoři – dovozují, že se jedná o vynětí NBÚ z působnosti zákona jako celku), které je taktéž provedeno druhým odstavcem § 2 ZSS v jeho samém závěru, pak je třeba zdůraznit fakt, že v tomto případě došlo k úplnému vynětí všech zaměstnanců úřadu, který systematicky podřazujeme pod skupinu „dalších ústředních správních úřadů“ (k tomu srov. komentář k § 3 ZSS); jejich právní vztahy se v důsledku takto širokého vynětí budou řídit (obdobně jako u civilních zaměstnanců zařazených v bezpečnostním sboru apod.) především zákoníkem práce, souvisejícími předpisy.

Z judikatury:

- Propuštění příslušníka Policie ČR ze služebního poměru podle § 106 odst. 1 písm. d) zák. ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR, je rozhodnutím, jímž se autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech vyplývajících z právního poměru veřejnoprávního; účastníku tohoto vztahu se soudní ochrana poskytne ve správním soudnictví (§ 2, 65 s. ř. s.). (**NSS 6 As 29/2003**)
- Kompetenční spory o pravomoc, jehož stranami jsou soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví, řeší zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Podle § 130 s. ř. s. se řízení o žalobách zahájená podle části páté hlavy druhé o. s. ř., ve znění platném do 31. 12. 2002, dokončí podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s., jde-li však o řízení ve věcech, o nichž má jednat soud v občanském soudním řízení, soud postupuje podle § 68 písm. b) s. ř. s., ustanovení § 46 odst. 2 až 4 se užijí obdobně. Z citovaných ustanovení obou procesních norem je zřejmé, že reforma správního soudnictví provedená k 1. 1. 2003 znamená renesanci dualismu práva, totiž jeho dělení na právo soukromé a právo veřejné. Správní soudy (specializované senáty krajských soudů a Nejvyšší správní soud) se staly soudy práva veřejného tím, že jim zákon (srov. výše cit. § 2 s. ř. s.) svěřil poskytování ochrany veřejným subjektivním právům v procesu upraveném samostatným zákonem – soudním řádem správním. Rozhodování ve věcech soukromoprávních (které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů), o nichž podle zákona rozhodly jiné orgány než soudy, nyní náleží rovněž projednávat a rozhodovat soudům, které přitom postupují podle části páté občanského soudního řádu. Za stěžejní důvody, pro které bylo ve věcech práva soukromého zvoleno zákonodárcem řešení spočívající v návratu k rozhodování soudu v pořadu práva, lze označit požadavek vlastní každému právnímu státu, totiž aby spory o právo mezi osobami

sobě navzájem nepodřízenými a vzájemně na roveň postavenými rozhodoval nezávislý soudce, a dále zde byl nepřehlédnutelný požadavek mezinárodních závazků, které na sebe vzal náš stát ratifikací Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.) – dále jen „Úmluva“; podle č. 6 odst. 1 této Úmluvy má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Pojem „občanskoprávního závazku“ a jeho výklad Evropským soudem pro lidská práva musí mít tedy podpůrný význam pro závěry o tom, zda požadavek „rozhodnout o právu“, tedy procesem v našem právním prostředí upraveným v části páte o. s. ř. od 1. 1. 2003, lze vztáhnout i na řízení o propuštění příslušníka Policie ČR ze služebního poměru.

Učinit správné a logicky odůvodněné závěry v projednávané věci však vyžaduje obrátit pozornost i k právní úpravě platící do 31. 12. 2002. Jak bylo vyloženo výše, zavedl náš právní řád od 1. 1. 2003 potřebu rozlišovat, které právní vztahy jsou svou povahou veřejnoprávní a které soukromoprávní. *In concreto* je úlohou Nejvyššího správního soudu rozhodnout, zda právní vztah příslušníka Policie ČR, zvláště pak jeho propuštění ze služebního poměru za stanovených okolností, nese znaky poměru soukromoprávního, či veřejnoprávního. Především je třeba vytýčit, které případy mají být nově rozhodovány podle části páte o. s. ř., tj. zda jde bez dalšího o věci práva soukromého, nebo zda přichází v úvahu, aby šlo například o věci v širokém slova smyslu „pracovní“ bez ohledu na to, jaký je jejich charakter (soukromoprávní či veřejnoprávní).

Charakter služebního poměru příslušníka Policie ČR tak, jak byl v době rozhodování služebních funkcionářů v projednávané věci upraven zákonem č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR, byl v období do 31. 12. 2002 předmětem judikatorní činnosti obecných soudů i soudu Ústavního. Bylo konstantně judikováno, že věci vyplývající ze služebního poměru příslušníků Policie ČR upraveného výše cit. zákonem nejsou věcmi pracovními, ani je nelze pro jejich povahu považovat za věci soukromoprávní. Služební poměr byl charakterizován jako institut veřejného práva, byl považován za právní poměr státně zaměstnanecký. Důvody byly spatřovány v tom, že vzniká mocenským aktem služebního funkcionáře a po celou dobu svého průběhu se výrazně odlišuje od poměru pracovního, který je naopak typickým poměrem soukromoprávním, jehož účastníci mají rovné postavení. To se projevuje v právní úpravě služební kázně, možnosti ukládat kázeňské odměny a tresty, omezené možnosti propuštění, úpravě služebního volna, nárocích na dovolenou, zvláštními nároky při skončení služebního poměru a také zvláštními ustanoveními o řízení před služebními funkcionáři. Právní povaha služebního poměru příslušníka Policie ČR musí postihnout zvláštní povahu „zaměstnavatele“ jako primárního nositele veřejné moci, potřebu pevného začlenění policisty do organismu veřejné moci a účast na jejím výkonu, ba dokonce – při výkonu státní správy – i tvorbu vůle státu. Tato potřeba zasahuje tak daleko, že tu nejde o modifikaci soukromoprávního pracovního poměru, ale u některých kategorií veřejných a zvláště státních zaměstnanců o specifický státně zaměstnanecký poměr veřejného práva. Ne každý vztah ke státu má podle stávající úpravy takovýto komplexní charakter. Vodičkem tu může být charakter právní úpravy: je zřejmé, že tam, kde je užití zákoníku práce vůbec anebo z převážné části vyloučeno a úprava služebního poměru má kodexový charakter, půjde o poměr veřejnoprávní. Soudní ochrana práv z veřejnoprávního služebního poměru plynoucích bývá explicitně upravena v jiných procesních formách než u soukromoprávního poměru pracovního a možnost dovolat se práv z takového poměru plynoucích bývá omezena.

Nelze zastírat, že určitá váhavost může mít své místo u některých typů rozhodnutí činěných v průběhu trvání služebního vztahu. Pokud však jde o jeho vznik, změny a skončení, vyjadřuje Nejvyšší správní soud své přesvědčení, že jde nepochybně o právní vztah veřejného práva. V tomto ohledu platí zdůvodnění obsažené v dřívější judikatuře výše uvedené. Tento závěr podporují navíc další aspekty: Evropský soud pro lidská práva v několika případech posuzoval, zda se na spory státních zaměstnanců týkajících se kariéry, nábory a ukončení jejich činnosti vztahuje již dříve citovaný čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tj. zda takový spor musí být rozhodnut postupem vyžadovaným pro „civilní práva a závazky“. Za klíčové se v tomto ohledu považuje rozhodnutí ve věci *Pellegrin proti Francii* (z 8. 12. 1999). Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že „z pole působnosti čl. 6 odst. 1 unikají spory veřejných zaměstnanců, jejichž zaměstnání je charakterizováno specifickými aktivitami veřejné správy v rozsahu, v jakém jedná jakožto držitelka veřejné moci pověřená ochranou obecných zájmů státu nebo jiných správních celků. Zřejmým příkladem takovýchto činností jsou ozbrojené síly a policie. Soud se bude v každé věci zabývat tím, zda zaměstnání stěžovatele implikuje – s ohledem na povahu funkcí a odpovědnosti, které zahrnuje – přímou či nepřímou účast na výkonu veřejné moci a na funkcích, jejichž posláním je

ochrana obecných zájmů státu...“ (Citace podle publikace Vincenta Bergera: *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. 7. francouzské vydání, 1. české vydání 2003, nakl. IFEC, s. 279). Jestliže tedy půjde o případ, kdy se účastník sporu o podmínky vzniku, trvání či zániku služby přímo účastní výkonu veřejné moci a plnění funkcí, jejichž účelem je ochrana obecných zájmů státu, nebude čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy podle dosavadní judikatury Evropského soudu pro lidská práva aplikovatelný. Pro projednávanou věc má uvedený přístup význam v tom, že jestliže uvedený Evropský soud dlouhodobě aplikuje čl. 6 odst. 1 výrazně extenzivním způsobem a pod pojem „civilní práva a závazky“ zahrnul i řadu oblastí, které považujeme v dosavadním chápání jako veřejnoprávní, neucinil tak ve věcech vzniku, změny a skončení služebního poměru policistů a příslušníků ozbrojených sil. Přiznává tedy státu vrchnostenské oprávnění jednostrannými akty tyto vztahy zakládat, měnit a rušit. Nejvyšší správní soud se i z tohoto důvodu přiklonil k závěru, že služební poměr příslušníka Policie ČR má být nadále posuzován jako poměr práva veřejného, jenž může být podroben soudnímu přezkumu z hlediska zákonnosti postupu služebních funkcionářů, nikoli však projednáván a rozhodován soudem v pořadí práva bez účasti správního orgánu (jak by tomu bylo podle nové části páté o. s. ř.). K tomu Nejvyšší správní soud dodává, že nepovažuje za rozhodující kritérium, zda se na posuzované vztahy použije zákoník práce a v jaké míře. Zákon č. 186/1992 Sb., v § 155 vztahuje na některé instituty služebního poměru použití zákoníku práce; většinou jde o věci, které pro podstatu služebního poměru nejsou vůbec rozhodující (například jde o obecně právní instituty, jakými jsou právní úkony, způsobilost k právům, zastoupení, zajištění práv a povinností, počítání času a podobně). Sám zákoník práce ani ve vztahu k příslušníkům ozbrojených sil a statním zaměstnancům podle služebního zákona nepoužívá výraz „pracovněprávní vztah“, nýbrž v ust. § 4 stanoví, že „na pracovněprávní vztahy justičních čekatelů, státních zástupců, právních čekatelů a na příslušníky ozbrojených sil a na státní zaměstnance podle služebního zákona se zákoník práce vztahuje, jen pokud to výslovně stanoví nebo pokud to stanoví zvláštní právní předpisy.“ Míra užití zákoníku práce tedy byla u služebního poměru příslušníků Policie ČR závislá na legislativně-technickém ztvárnění předpisu, nikoli na charakteru služebního poměru.

Nejvyšší správní soud pouze podpůrně konstatuje, že i v období před II. světovou válkou byla právní úprava vztahů blízkých projednávanému tématu, tedy například vztahů příslušníků četnictva a vojáků z povolání nepochybně kvalifikována jako veřejnoprávní. Soud považuje za dodnes inspirující náhledy předválečných teoretiků práva správního na problémy dualismu práva. V projednávané souvislosti shledává stále aktuálním názor vyjádřený Jiřím Hoetzelem ve Slovníku práva veřejného (s. 494 a násl., reprint Eurolex Bohemia, 2000): pro vystižení podstaty práva soukromého a veřejného není rozhodující, zda o právním poměru rozhodují soudy nebo úřady správní, ve kterém právním prameni je určitý právní poměr upraven, nároky obsahově stejné mohou být jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní podle toho, o jaký důvod vzniku se opírají, sama skutečnost účasti státu v právním vztahu není rozhodujícím rozlišovacím kritériem, ne vždy půjde o vztahy nerovnosti, a – jak prof. Hoetzel uzavřel – i do poměrů veřejnoprávních se často dostáváme jen se svým svolením. Na druhé straně poměr soukromoprávní může také vzniknout buď ipsa lege nebo vrchnostenským aktem. Obrat „významu dějinného“ podle tohoto význačného autora spočíval v tom, že „původně soukromoprávní poměr zaměstnance státního byl vypraven publicisticky. Jde tu o dva zcela různé právní světy, jak v zájmu státu, tak v zájmu úředníka samého“ (s. 497, tamtéž). Judikatura Nejvyššího správního soudu z období před II. světovou válkou při zařazení státně zaměstnaneckého poměru do sféry práva veřejného připomínala specifický prostředek moci disciplinární, který není v takovéto podobě nikdy přítomen v soukromoprávní smlouvě pracovní (Boh. adm. 795). Proto je nutné každý jednotlivý případ posuzovat v interakci všech hledisek v úvahu přicházejících. Nejvyšší správní soud považuje právní vztahy týkající se vzniku, změn a skončení služebního poměru příslušníka Policie ČR s ohledem na obsah a způsob právní úpravy obsažené v zákoně č. 186/1992 Sb., vyhodnocené již dřívější judikaturou, s níž se ztotožnil, a z dalších důvodů výše vyloučených, za vztahy práva veřejného. **(NSS 6 As 29/2003)**

■ Podle ustanovení § 121 zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR, Ministerstvo vnitra stanoví obecně závazným předpisem podrobnosti o nárocích, souvisejících se skončením služebního poměru. Tímto obecně závazným předpisem je Výnos Ministerstva vnitra ČR ze dne 23. 6. 1992, (vyhlášený pod č. 374/1992 Sb.), podle něhož se žádost o přiznání příspěvku za službu podává u útvaru, kde oprávněný konal nebo konal službu, přičemž o tomto příspěvku rozhoduje vedoucí orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra (§ 88). Stěžovatel nedodržel procesní postup pro rozhodnutí o nároku na příspěvek za službu podle zákona České národní rady č. 186/1992 Sb., takže příslušný správní orgán o jeho nároku nerozhodl, a proto nemohla být založena ani věcná příslušnost obecného soudu.

Podle ustanovení § 132 zákona České národní rady č. 186/1992 Sb. může účastník řízení podat odvolání proti rozhodnutí služebního funkcionáře, a to do 15 dnů. Odvolání se podává u služebního funkcionáře, který rozhodnutí vydal. Odvolacím orgánem je služební funkcionář, nadřízený služebnímu funkcionáři, který napadené rozhodnutí vydal (§ 133 cit. zákona). Stěžovatel proto měl nejprve postupovat cestou správního řízení a teprve poté se obrátit na obecné soudy. Ústavní soud tedy nesdílí názor okresního soudu, že pravomoc soudu v souzené věci není dána vůbec. V tomto směru lze odkázat na názor krajského soudu, který dovedl, že soudní přezkum rozhodnutí o přiznání nároku na příspěvek za službu je možný, byť za předpokladu, že bude nejdříve rozhodnuto věcně příslušným správním orgánem.

Celková koncepce správního soudnictví tak, jak je zakotvena v o. s. ř., vychází z obecné připustnosti správního přezkumu zákonnosti rozhodnutí orgánů veřejné správy, omezené pouze v taxativně uvedených případech, ve kterých soudům toto právo nepřísluší. Rozhodování ve věcech služebního poměru (příslušníků Policie ČR) mezi těmito taxativně uvedenými výjimkami uvedeno není (§ 248 odst. 2 a 3 o. s. ř.). Názor okresního soudu nelze podepřít ani ustanovením § 248 odst. 3 o. s. ř., podle něhož jsou z přezkoumávání soudem vyloučena i rozhodnutí správních orgánů, jejichž přezkoumání vyloučí zvláštní zákony. Ustanovení § 137 odst. 1 zákona České národní rady č. 186/1992 Sb. sice výslovně zakotvuje některá rozhodnutí služebních funkcionářů, jež podléhají přezkoumání soudem, mezi nimiž není uvedeno rozhodnutí o nároku na příspěvek za službu, avšak přezkoumávání těchto případů soudem není nikde ani vyloučeno. Neobstojí ani argumentace ustanovením § 7 o. s. ř., podle něhož v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány, přičemž výslovně zmíněny nejsou vztahy služební. Nelze totiž přehlédnout skutečnost, že služební poměr příslušníků Policie ČR (podle zákona České národní rady č. 186/1992 Sb.) představuje pouze speciální formu pracovněprávního vztahu. Tento názor lze podepřít např. i možností použití řady ustanovení zákoníku práce na služební poměr policistů (srov. § 155 zákona České národní rady č. 186/1992 Sb.). V rozhodování o nároku na příspěvek za službu příslušníků Policie ČR, není z pravomoci soudu vyloučeno přezkoumání rozhodnutí správních orgánů, a to i přesto, že rozhodnutí v této věci není rozhodnutím týkajícím se základních práv a svobod podle Listiny. Stěžovatel tedy měl právo na soudní přezkum, ale až po vyčerpání zákonných procesních prostředků ve správním řízení. Protože tohoto postupu nevyužil, obecné soudy správně řízení zastavily. (**ÚS 4/96 – právní věta, ASPI JUD 31269CZ**)

■ V ústavní stížnosti stěžovatelé namítají porušení svého ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny tím, že soudy se odmítly věci meritorně zabývat, když dospěly k názoru o nedostatků pravomoci, ačkoliv stěžovatelé požadovali náhradu škody nikoliv z titulu zákona o vojácích z povolání, tj. na základě veřejnoprávního vztahu dovozovaného z existence služebního poměru, nýbrž z titulu obecné náhrady škody dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, když došlo k porušení právní povinnosti uložené žalované, a to povinnosti zajišťovat pro vojáky zdravotní péči, organizovat ji, řídit a kontrolovat. Tento odpovědnostní vztah, vzniklý již způsobením samotné škody na zdraví, na základě něhož stěžovatelé nárokují jednorázové odškodnění, vznikl porušením povinnosti žalované a stěžovatelé mají tak nárok na její náhradu. Stěžovatelé shrnují, že dle jejich názoru nemůže být občanskoprávní odpovědnost vyloučena jen proto, že zemřelý byl voják a v důsledku toho tak není možné uplatňovat náhradu škody v občanskoprávním řízení dle ust. § 420 občanského zákoníku. Veřejnoprávní vztah, ať jakkoli typický pro služební poměr, nevylučuje použití odpovědnostních nároků dle občanského zákoníku, když zákon o vojácích z povolání obecnou odpovědnost takto široce neobsahuje. Stěžovatelé jsou dále toho názoru, že došlo k porušení jejich práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny i v navazujícím odvolacím řízení u Městského soudu v Praze, a to ze stejných důvodů, jako u rozhodnutí prvoinstančního soudu. Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že rovněž odmítnutím jejich dovolání Nejvyšším soudem došlo k porušení jejich práva na spravedlivý proces, neboť sporná právní otázka není dle jejich názoru doposud judikaturou vymezena a nemůže se zde tak jednat o ustálenou rozhodovací praxi. Stěžovatelé jsou toho názoru, že Nejvyšší soud odmítl dovolání, přičemž jej odůvodnil závěry, jež se netýkají sporné otázky. Nejvyšší soud rovněž stručně shrnul, že předmětné řízení je řízením ve věcech služebního poměru, které neprojednává soud v občanském soudním řízení. Takový jednoznačný závěr však z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, tím spíše ze soudem uvedených rozhodnutí, vůbec nevyplývá. Dle stěžovatelů je nepřipustné, aby bylo odmítnutí dovolání takto stručně odůvodněno s odkazem na konstantní a ustálenou praxi, která ve skutečnosti konstantní ani ustálená není, nebo jednoduše nebyla nikdy řešena a Nejvyšším soudem uvedená rozhodnutí řeší zcela jinou právní otázku. Stěžovatelé jsou proto přesvědčeni, že dovolání bylo přípustné, neboť napadené

rozhodnutí záviselo na vyřešení otázky procesního práva, která doposud nebyla vyřešena a byly tak splněny podmínky ust. § 237 o. s. ř.

V souzené věci se Městský soud v Praze ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, že projednání a rozhodnutí dané věci není podle ust. § 7 odst. 1 o. s. ř. v pravomoci soudu, protože nejde o spor vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů. Služební poměr vojáka z povolání je svou povahou poměrem veřejnoprávním, nikoli poměrem soukromoprávním. Nevzniká smlouvou jako poměr pracovní, ale mocenským aktem služebního orgánu, a po celou dobu svého trvání se výrazně odlišuje od pracovního poměru, který je typickým poměrem soukromoprávní povahy, v němž účastníci mají rovné postavení. Věci vyplývající ze služebního poměru vojáků z povolání pro jejich povahu nelze považovat za věci soukromoprávní (srovnej rozhodnutí zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu sp. zn. Konf 51/2004). Projednání a rozhodnutí dané věci není soudu svěřeno ani jiným zákonem (§ 7 odst. 3 o. s. ř.). Soud prvního stupně, uzavřel odvolací soud, správně podle § 104 odst. 1 o. s. ř. řízení zastavil pro nedostatek pravomoci soudu a rovněž správně rozhodl, že po právní moci usnesení bude věc postoupena ministru obrany, do jehož pravomoci podle § 2 odst. 2 zák. o vojákích z povolání patří a který je podle Sdělení náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky ze dne 18. ledna 2006 č. 5142/2006-MSP-CKDP služebním orgánem příslušným stanovit, který ze služebních orgánů postoupenou věc v dalším řízení projedná a rozhodne. Uvedeným závěrům obecných soudů nelze z hlediska ústavnosti nic vytknout. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelů proti výše uvedenému rozhodnutí odvolacího soudu odmítl, když dospěl k závěru, že není podle ust. § 237 o. s. ř. přípustné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu.

Co se týče posouzení obsahu dovolání, resp. závěru Nejvyššího soudu o jeho nepřipustnosti, odkazuje Ústavní soud na svou ustálenou judikaturu, vycházející ze zásady minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti jiných orgánů veřejné moci, dle níž posouzení, zda rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí, je věcí nezávislého soudního rozhodnutí, jež není předmětem přezkumu ze strany Ústavního soudu. Ústavní soud se tedy, s výjimkou zjevných excesů, necítí být povolán úvahy Nejvyššího soudu jakkoliv přehodnocovat. Ústavní soud není oprávněn zasahovat do nezávislosti rozhodování obecných soudů tím, že by je instruoval, jakým způsobem je třeba na řešení dané právní otázky nahlížet. Z hlediska zmíněné pravomoci Ústavního soudu jako soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) mu nepřísluší přezkoumávat výklad podústavního práva, neboť ve smyslu ust. § 14 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, je především v pravomoci Nejvyššího soudu, jako vrcholného soudního orgánu, sjednocovat judikaturu nižších soudů a jimi prováděný výklad podústavního práva. Ústavnímu soudu je vyhrazeno zasáhnout pouze v případech, kdy obecné soudy poruší ústavně zaručená práva stěžovatele například tím, že se při interpretaci ustanovení právního předpisu dopustí svévole, své rozhodnutí neodůvodní, odůvodnění nepůsobí přesvědčivě a přiči se pravidlům logiky, je výrazem přepjatého formalismu či jiným extrémním vybočením z obecných principů spravedlnosti. Pochybení podobného charakteru však Ústavní soud v tomto případě neshledal. ... Nejvyšší soud dle názoru Ústavního soudu postupoval v projednávané věci plně v mezích své zákonné kompetence a z ústavněprávního hlediska mu není možné nic vytknout. (ÚS 1027/14)

■ O odvolání proti rozhodnutí předsedy Českého statistického úřadu ve věci státní služby rozhoduje náměstek ministra vnitra pro státní službu jako nadřízený služební orgán. (NSS Komp 3/2017-34)

Související ustanovení:

§ 1 – předmět úpravy, § 3 – správní úřad, § 4 – služební úřad, služební působiště a nadřízený služební úřad, služební působiště a nadřízený služební úřad, § 5 – služba a její obory, § 10 – služební orgán, § 17 – systemizace, § 172 – systemizace pracovních míst, § 184 – systemizace a systemizace pracovních míst

Související předpisy:

čl. 79 Ústavy, – kompetenční zákon, – zák. práce, – zák. č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu

Z literatury:

- Bělina, M. Komentář k § 5. In Bělina, M. Drápal, L. a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 61a násl.
- Kněžínek, J. Nový zákon o státní službě z hlediska jeho časové působnosti. *Právní rozhledy*. 2014, č. 22, s. 769 a násl.
- Kottnauer, A. Pochybnosti o ústavnosti nového zákona o státní službě. In Kottnauer, A., Příb, J., Úlehlová, H., Tomandlová, L. *Zákon o státní službě*. Ostrava: Sagit, 2015, s. 19 a násl.
- Krejčí, V. Zaměstnanci veřejní. In Hoetzel, J., Weyr, F. *Slovník veřejného práva československého*. Svazek V., Brno, 1948, reprint původního vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2000.
- Machálek, P. Služební poměry. In Galvas, M. a kol. *Pracovní právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 131 a násl.
- Pichrt, J. Vybrané aspekty vztahu občanského a pracovního kodexu. In Gerloch, A. (ed.) *Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014.
- Pichrt, J. Právní vztahy účasti na práci. In Bělina, M., Pichrt, J. a kol. *Pracovní právo*. 7. doplněné a podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 133 a násl.